

บทที่ ๓

วัฒนธรรมการบรรเลงดนตรีไทใหญ่
ประเภทกลองกันยาว กลองมอเซิง และเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสาย
ในรัฐชาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

โดย

รองศาสตราจารย์ ดร.จำคม พรประสิทธิ์

สารบัญ

หน้า

๓.๑ ความนำ	๑๖
๓.๒ กลองก้นยาว	๖๖
๓.๒.๑ คณะกลองก้นยาวของชาวไตซอน เมืองสีป้อ.....	๗๖
๓.๒.๒ คณะกลองก้นยาวบ้านปางกิ ตำบลบ่อโจ้ เมืองสีป้อ	๑๑๖
๓.๒.๓ คณะกลองก้นยาวบ้านผู้ใหญ่เมืองจ๋าม ตำบลบ่อโจ้ เมืองสีป้อ	๑๒๖
๓.๒.๔ กลองก้นยาว คณะสายเงาแลง ตำบลชบลัง	๑๔๖
๓.๒.๕ กลองก้นยาว กลุ่มอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมบ้านเวียงเก่า ตำบลชบลัง.....	๑๗๖
๓.๒.๖ คณะกลองกลองก้นยาววัดโพต้อ	๒๒๖
๓.๒.๗ คณะกลองกลองก้นยาวลู่จ๋ามเอ หมู่ ๕ บ้านจ้างคำใต้ เมืองสีป้อ	๒๔๖
๓.๒.๘ คณะกลองก้นยาวกลุ่มเสือเผือก	๒๕๖
๓.๒.๙ คณะกลองก้นยาวกลุ่มจ๋ามเผือก.....	๒๘๖
๓.๒.๑๐ คณะกลองก้นยาว บ้านกุ้งล่า บ้านปู้พาน และวัดหลวงก้างหม่อ	๓๑๖
๓.๒.๑๑ กลองก้นยาววัดพระธาตุเจ้านางมอญหล้า.....	๓๘๖
๓.๒.๑๒ กลองก้นยาววัดนาปางและกลองก้นยาวบ้านนาปาง (ศรัทธาประจำวัดนาปาง)	๔๐๖
๓.๒.๑๓ คณะกลองก้นยาว คณะหมอกก่อนไต (เถิกจ๋าดไต)	๔๕๖
๓.๒.๑๔ คณะกลองก้นยาวบ้านสวนอ้อย วัดสวนอ้อย.....	๔๖๖
๓.๓ ต่อยอฮอร์ัน	๔๘๖
๓.๓.๑ นักดนตรีต่อยอฮอร์ันในเมืองสีป้อและบริบทที่เกี่ยวข้อง	๔๘๖
๓.๓.๑.๑ ครูส่างเอ คณะหมอกหอมสูง	๔๙๖
๓.๓.๑.๒ ครูส่างจั้ง บ้านหนองอ่าง คณะอ้ายหอมจอมปิ่น.....	๕๑๖
๓.๓.๑.๓ ครูส่างทอน คณะหมอกก่อนไต	๕๓๖

๓.๓.๑.๔	ครูจ่อหลู่ บ้านฮาย คณะสิบเคอ.....	๕๓ป
๓.๓.๒	การเทียบเสียงตอยอฮอร์น	๖๐ป
๓.๓.๓	กลวิธีการตีตอยอฮอร์น	๖๒ป
๓.๔	วิเคราะห์รูปแบบทำนอง.....	๖๕ป
๓.๔.๑	วิเคราะห์ทำนองกลองกันยาว	๖๕ป
๓.๔.๒	วิเคราะห์ทำนองตอยอฮอร์น	๗๙ป
๓.๕	สรุปและข้อเสนอแนะ	๑๒๒ป

สารบัญภาพ

ภาพที่ ๑ ป้ายชื่อเมืองสีป่อ (HSIPAW)	๒๖
ภาพที่ ๒ หอนาฬิกาเมืองสีป่อ	๒๖
ภาพที่ ๓-๔ แม่น้ำตู	๓๖
ภาพที่ ๕-๖ สภาพถนนหนทางในเมืองสีป่อ	๓๖
ภาพที่ ๗-๘ สภาพถนนหน้าหมู่บ้านชลัง เมืองสีป่อ	๓๖
ภาพที่ ๙-๑๐ บ้านและสภาพความเป็นอยู่ของคนไทใหญ่ในเมืองสีป่อ	๔๖
ภาพที่ ๑๑ สภาพบ้านของคนเมืองสีป่อ	๔๖
ภาพที่ ๑๒-๑๓ พระธาตุเจดีย์บ่อจู้ วัดหลวงก้างหม่อ	๔๖
ภาพที่ ๑๔-๑๕ งานปอยบ่อจู้	๕๖
ภาพที่ ๑๖ ป้าจางลาย หัวหน้าคณะ ปัจจุบันอายุ ๗๒ ปี	๗๖
ภาพที่ ๑๗-๑๘ การร่ำ “ก้ำจอมกลอง”	๘๖
ภาพที่ ๑๙ คณะกลองกันยาวชาวไตซอน	๘๖
ภาพที่ ๒๐ ลักษณะการประสมวงกลองกันยาวของชาวไตซอน	๘๖
ภาพที่ ๒๑ ทำยี่นตีกลองไตซอน	๙๖
ภาพที่ ๒๒ ลักษณะทางกายภาพกลองไตซอน	๙๖
ภาพที่ ๒๓ ป้าคำหลู่ คนตีกลอง ปัจจุบันอายุ ๖๒ ปี	๙๖
ภาพที่ ๒๔ ลุงเงินใส คนตีฉาบ ปัจจุบันอายุ ๗๕ ปี	๙๖
ภาพที่ ๒๕ ป้าเอม่อ คนตีฉาบ ปัจจุบันอายุ ๖๒ ปี	๙๖
ภาพที่ ๒๖ ป้าสุเอ คนตีฆ้อง ปัจจุบันอายุ ๔๕ ปี	๙๖
ภาพที่ ๒๗ ป้าใหม่เถียง คนตีฆ้อง อายุ ๖๐ ปี	๙๖
ภาพที่ ๒๘ ป้านายฮวง คนตีฆ้อง อายุ ๖๘ ปี	๙๖
ภาพที่ ๒๙ ลักษณะทางกายภาพของเครื่องดนตรีวงกลองกันยาวของชาวไตซอน	๑๐๖
ภาพที่ ๓๐ เครื่องดนตรีวงกลองกันยาว บ้านปางกิ	๑๑๖
ภาพที่ ๓๑ ผู้ใหญ่เมืองจ๋าม	๑๒๖

ภาพที่ ๓๒ คณะกลองก้นยาวผู้ใหญ่เมืองจ๋าม	๑๒๖
ภาพที่ ๓๓ ลำอ้อ คนตีกลองก้นยาว ปัจจุบันอายุ ๕๕ ปี	๑๓๖
ภาพที่ ๓๔ ครูคำหมัด คนตีกลองก้นยาว ปัจจุบันอายุ ๕๕ ปี	๑๓๖
ภาพที่ ๓๕ ลำโจ คนตีมอง ปัจจุบันอายุ ๔๕ ปี	๑๓๖
ภาพที่ ๓๖ มองบ้านผู้ใหญ่เมืองจ๋าม	๑๓๖
ภาพที่ ๓๗-๓๘ การประสมวงกลองก้นยาวบ้านผู้ใหญ่เมืองจ๋าม	๑๓๖
ภาพที่ ๓๙ บริเวณรอบบ้านครูหม่องจี	๑๕๖
ภาพที่ ๔๐ บ้านครูหม่องจี	๑๕๖
ภาพที่ ๔๑-๔๒ ป้ายคณะสายเงาแลงภายในบริเวณบ้านครูหม่องจี	๑๕๖
ภาพที่ ๔๓ ครูหม่องจี	๑๖๖
ภาพที่ ๔๔ มอง บ้านครูหม่องจี	๑๖๖
ภาพที่ ๔๕ ลูกดู ป้าแล บิดาของลำจายหลวงและจายกาหลังวัน	๑๗๖
ภาพที่ ๔๖ บ้านลำจายหลวง	๑๘๖
ภาพที่ ๔๗ ลำจายหลวง	๑๘๖
ภาพที่ ๔๘ วงกลองก้นยาวบ้านลำจายหลวง	๑๘๖
ภาพที่ ๔๙ ลำจายหลวงกับกลองก้นยาว ๒ ใบภายในบ้าน	๑๘๖
ภาพที่ ๕๐ ทางเข้าวัดพาลาบ่อต่อหมู	๑๙๖
ภาพที่ ๕๑ พระธาตุกำลังดำเนินการสร้าง	๑๙๖
ภาพที่ ๕๒ คณะกลองก้นยาววัดพาลาบ่อต่อหมู	๑๙๖
ภาพที่ ๕๓ จายหลวง หัวหน้าคณะกลองก้นยาว	๑๙๖
ภาพที่ ๕๔ จายหลวง	๒๐๖
ภาพที่ ๕๕ ซอหลัง นักดนตรีกลองก้นยาว ปัจจุบันอายุ ๑๕ ปี	๒๐๖
ภาพที่ ๕๖-๕๗ ผู้แสดงโต	๒๐๖
ภาพที่ ๕๘ การประสมวงกลองก้นยาว	๒๐๖
ภาพที่ ๕๙ ฉาบใหญ่	๒๐๖

ภาพที่ ๖๐ การตีกลองกันยาวประกอบการแสดงโต	๒๑๖
ภาพที่ ๖๑ ขนาดของมอญเรียงจากใหญ่ไปหาเล็กและจากเล็กไปหาใหญ่	๒๑๖
ภาพที่ ๖๒ ทางไปวัดโพธิ์ต่อ	๒๒๖
ภาพที่ ๖๓ หน้าวัดโพธิ์ต่อ	๒๒๖
ภาพที่ ๖๔ เจ้าอาวาสวัดโพธิ์ต่อ	๒๒๖
ภาพที่ ๖๕ การประสมวงกลองกันยาววัดโพธิ์ต่อ (มองชุดที่ ๑)	๒๒๖
ภาพที่ ๖๖ มองชุดที่ ๒	๒๓๖
ภาพที่ ๖๗ ฉายใหญ่ในวงกลองกันยาว	๒๓๖
ภาพที่ ๖๘ ริมแม่น้ำตูล หลังบ้านครูจ๋ามเอ	๒๔๖
ภาพที่ ๖๙ ครูจ๋ามเอ	๒๔๖
ภาพที่ ๗๐ การประสมวงกลองกันยาวบ้านครูจ๋ามเอ	๒๕๖
ภาพที่ ๗๑ คณะกลองกันยาวกลุ่มเสือเผือก	๒๖๖
ภาพที่ ๗๒ ครูสำเภา หัวหน้าคณะ	๒๖๖
ภาพที่ ๗๓ ครูจ๋ามตึง คนตีกลองกันยาว	๒๖๖
ภาพที่ ๗๔ ครูหม่องดำ คนตีมอญ	๒๗๖
ภาพที่ ๗๕ ครูทูนอ่อง คนตีฉาบ	๒๗๖
ภาพที่ ๗๖ การประสมวงกลองกันยาว	๒๗๖
ภาพที่ ๗๗ ภาพแสงที่อยู่ในแผงมอญ	๒๗๖
ภาพที่ ๗๘ คณะกลองกันยาวกลุ่มจ๋ามเผือก	๒๘๖
ภาพที่ ๗๙ ครูจ๋ายุ่มหวาน หัวหน้าคณะ	๒๘๖
ภาพที่ ๘๐ นายต่างปีะ	๒๘๖
ภาพที่ ๘๑ ครูส่วนวิน	๒๘๖
ภาพที่ ๘๒ ครูอ่องทูน	๒๘๖
ภาพที่ ๘๓ กลองกันยาวกลุ่มจ๋ามเผือกตีประกอบการแสดงโต	๒๙๖
ภาพที่ ๘๔ วงกลองกันยาววัดจ๋ามเผือก ชุดที่ ๑	๓๐๖

ภาพที่ ๘๕ วงกลองกันยาววัดจัมเฝือก ชุดที่ ๒	๓๐๗
ภาพที่ ๘๖ การไหว้พระปิดทองพระพุทธรูป ๔ ทิศ	๓๑๗
ภาพที่ ๘๗ ข้าวสำหรับไหว้พระพุทธร	๓๑๗
ภาพที่ ๘๘-๘๙ ชาวบ้านนำข้าวมาถวายพระพุทธร	๓๒๗
ภาพที่ ๙๐-๙๑ การออกร้านขายของรอบ ๆ เจดีย์	๓๓๗
ภาพที่ ๙๒ ลูกคำยอด หัวหน้าคณะกลองกันยาว	๓๓๗
ภาพที่ ๙๓ คณะกลองกันยาวพร้อมคนรำกำปั่นกลอง	๓๓๗
ภาพที่ ๙๔ การแต่งกายของนางรำกำปั่นกลอง	๓๓๗
ภาพที่ ๙๕ สายเมือง (ตีกลองกันยาว)	๓๔๗
ภาพที่ ๙๖ เกอแลง (ตีมอง)	๓๔๗
ภาพที่ ๙๗ สายลม (ตีฉาบ)	๓๔๗
ภาพที่ ๙๘ ตำแหน่งการวางวงดนตรี	๓๔๗
ภาพที่ ๙๙-๑๐๐ ลักษณะการรำเป็นวงกลมรอบ ๆ วงกลองกันยาว ณ ลานกว้างข้างเจดีย์	๓๔๗
ภาพที่ ๑๐๑-๑๐๒ ทำรำกำปั่นกลอง	๓๕๗
ภาพที่ ๑๐๓ การประสมวงกลองกันยาวบ้านปู้พวน	๓๖๗
ภาพที่ ๑๐๔ มองบ้านปู้พวน	๓๖๗
ภาพที่ ๑๐๕ ฉาบใหญ่บ้านปู้พวน	๓๖๗
ภาพที่ ๑๐๖ เจ้าเตหังต๊ะ เจ้าอาวาสวัดหลวงก้างหม่องค์ปัจจุบัน	๓๘๗
ภาพที่ ๑๐๗ มองชุดที่ ๑	๓๘๗
ภาพที่ ๑๐๘ มองชุดที่ ๒	๓๘๗
ภาพที่ ๑๐๙ กลองกันยาววัดหลวงก้างหม่อง	๓๘๗
ภาพที่ ๑๑๐-๑๑๑ วัดพระธาตุเจ้านางมอญหล้า	๓๙๗
ภาพที่ ๑๑๒ สถานที่เก็บเครื่องดนตรีภายในวัดพระธาตุ	๓๙๗
ภาพที่ ๑๑๓-๑๑๔ กลองกันยาว มอง ฉาบ ภายในวัดพระธาตุเจ้านางมอญหล้า	๓๙๗
ภาพที่ ๑๑๕ บริเวณรอบ ๆ วัดนาป่า	๔๐๗

ภาพที่ ๑๑๖ ทางเข้าวัดนาป่าง.....	๔๐๗
ภาพที่ ๑๑๗ พระหนัณฑ์กิตติ เจ้าอาวาสองค์ปัจจุบัน.....	๔๐๗
ภาพที่ ๑๑๘ การประสมวงกลองกันยาวบ้านนาป่าง.....	๔๐๗
ภาพที่ ๑๑๙ ป้ายทางเข้าบ้านเหลาขุ่น.....	๔๑๗
ภาพที่ ๑๒๐-๑๒๑ บรรยากาศภายในหมู่บ้านเหลาขุ่น.....	๔๒๗
ภาพที่ ๑๒๒ บ้านลุงปิ่นจิก๊ะ.....	๔๒๗
ภาพที่ ๑๒๓ ลุงปิ่นจิก๊ะ.....	๔๒๗
ภาพที่ ๑๒๔ วงกลองกันยาวบ้านลุงปิ่นจิก๊ะ.....	๔๒๗
ภาพที่ ๑๒๕-๑๒๖ บ้านจายสุปัญญาและวงกลองกันยาวบ้านจายสุปัญญา.....	๔๓๗
ภาพที่ ๑๒๗-๑๒๘ บ้านจายอ้อและนางปอยอ่อง และวงกลองกันยาว.....	๔๓๗
ภาพที่ ๑๒๙-๑๓๐ บ้านป่านางจำและวงกลองกันยาว.....	๔๓๗
ภาพที่ ๑๓๑-๑๓๒ บ้านจายหลาวมอญ.....	๔๕๗
ภาพที่ ๑๓๓ จายหลาวมอญ.....	๔๖๗
ภาพที่ ๑๓๔ วงกลองกันยาว คณะหมอกก่อนไต่ (บ้านจายหลาวมอญ).....	๔๖๗
ภาพที่ ๑๓๕ บริเวณหน้าวัดสวนอ้อย.....	๔๗๗
ภาพที่ ๑๓๖ ศาลาวัดสวนอ้อย.....	๔๗๗
ภาพที่ ๑๓๗ วงกลองกันยาววัดสวนอ้อย.....	๔๗๗
ภาพที่ ๑๓๘ มอญ.....	๔๗๗
ภาพที่ ๑๓๙ ฉาบใหญ่.....	๔๗๗
ภาพที่ ๑๔๐ บ้านครูต่างเอ.....	๔๙๗
ภาพที่ ๑๔๑ ครูต่างเอ.....	๔๙๗
ภาพที่ ๑๔๒ ตอยอฮอร์น เครื่องดนตรีของต่างเอ.....	๕๐๗
ภาพที่ ๑๔๓ ค้ำคันทวนบนของตอยอฮอร์น.....	๕๐๗
ภาพที่ ๑๔๔ ด้านลำโพงและส่วนล่างของตอยอฮอร์น.....	๕๐๗
ภาพที่ ๑๔๕ ด้านปลายคันชักสีของตอยอฮอร์น.....	๕๐๗

ภาพที่ ๑๔๖ ทำนั้งสี่ตอยหอฮอว์นของครูต่างเอ	๕๐๗
ภาพที่ ๑๔๗ โรงลิเกจ้ำดไตคณะอ้ายหอมจอมปิ่น	๕๑๗
ภาพที่ ๑๔๘ ครูต่างจิ่ง	๕๑๗
ภาพที่ ๑๔๙ ตอยหอฮอว์นของครูต่างจิ่ง	๕๑๗
ภาพที่ ๑๕๐ ทำมือซ่ายกตส่ายตอยหอฮอว์น	๕๑๗
ภาพที่ ๑๕๑ ทำมือขวาจับคันชัก	๕๑๗
ภาพที่ ๑๕๒ ตำแหน่งคันชักพาดบนสาย	๕๑๗
ภาพที่ ๑๕๓-๑๕๔ ครูต่างจิ่ง บันทึกภาพที่บ้านคุณครูจายก่าหลังวัน	๕๑๗
ภาพที่ ๑๕๕ โรงลิเกจ้ำดไต คณะหมอกก่อนไต	๕๔๗
ภาพที่ ๑๕๖ ครูต่างทอน	๕๔๗
ภาพที่ ๑๕๗ ครูต่างทอนสี่ตอยหอฮอว์นประกอบการแสดงจริงหลังจาก	๕๔๗
ภาพที่ ๑๕๘ คุณยายคำโหมม บันทึกภาพที่เมืองแสนหวี	๕๕๗
ภาพที่ ๑๕๙ ลักษณะสายของตอยหอฮอว์น	๕๕๗
ภาพที่ ๑๖๐ ส่วนหัวด้านลูกบิด ๔ สาย	๕๕๗
ภาพที่ ๑๖๑ ลักษณะลูกบิดขึ้นสาย	๕๕๗
ภาพที่ ๑๖๒ ส่วนลำโพง	๕๕๗
ภาพที่ ๑๖๓ โคนคันชัก	๕๖๗
ภาพที่ ๑๖๔ ปลายคันชัก	๕๖๗
ภาพที่ ๑๖๕ ครูปี่จิ่งนะ (นักร้องจ้ำดไต ร้องคู่กับครูต่างทอน)	๕๗๗
ภาพที่ ๑๖๖ ทำนั้งสี่ตอยหอฮอว์น โดยครูต่างทอน	๕๗๗
ภาพที่ ๑๖๗ ถนนเข้าหมู่บ้านต้นซ้อ	๕๘๗
ภาพที่ ๑๖๘ บ้านครูจายสิบเคอ	๕๘๗
ภาพที่ ๑๖๙ ครูจายสิบเคอ หัวหน้าคณะลิเกจ้ำดไตคณะสิบเคอ	๕๘๗
ภาพที่ ๑๗๐ นางแสงคำ ภรรยาครูจายสิบเคอ ผู้จัดการคณะ	๕๘๗
ภาพที่ ๑๗๑ ครูจ้อหลู่	๕๙๗

ภาพที่ ๑๗๒ ครูจ่อหลู่สี่ตอยฮอร์น	๕๙๖
ภาพที่ ๑๗๓ ครูจ่อหลู่ นางแสงคำ ครูจายสิบเคอ	๕๙๖
ภาพที่ ๑๗๔ ทำการจับคันชัก สาธิตโดยครูสว่างจิ่ง คณะอ้ายหอมจอมปิ่น	๖๒๖
ภาพที่ ๑๗๕ ตำแหน่งของปลายท่อนี้วในการกดสาย สาธิตโดยครูสว่างจิ่ง คณะอ้ายหอมจอมปิ่น	๖๓๖